

Rapport från arbetsgruppen angående direktmedlemskap

Arbetsgruppens uppdrag

Frågan om ett direktmedlemskap i Ledarna kommer upp med jämna mellanrum. Med direktmedlemskap avses i det här sammanhanget ett medlemskap i Ledarna som är frikopplat från föreningarna, d v s ett medlemskap direkt i Ledarna där medlemmen inte tillhör någon förening. Ofta handlar det om en blivande medlem som inte har tid eller intresse av att engagera sig i en förening alternativt ser inget mervärde med att tillhöra en förening.

Den här gången kom frågan upp under behandlingen av motion nummer 7 på Ledarnas representantskap 2013. Diskussionen resulterade i följande beslut:

”att en arbetsgrupp bestående av representanter från föreningar och styrelse belyser konsekvenserna av en direktanslutning och att resultatet av kartläggningen presenteras på kongressen 2014.”

Förbundsstyrelsen har därefter sammankallat en arbetsgrupp för ändamålet bestående av två representanter från förbundsstyrelsen och en representant vardera från föreningarna Byggcheferna, Ledarna inom privat tjänstesektor, Ledarna inom processindustrin, Ledarna inom Vård & Omsorg, Ledarna inom Teknik och Motor och Ledarna inom Livsmedelsindustrin.

Arbetsgruppens uppgift har alltså inneburit en kartläggning av konsekvenserna av en direktanslutning. I arbetet har gruppen tittat på hur andra organisationer gör (bilaga), men också diskuterat hur ett direktmedlemskap skulle påverka Ledarnas demokrati, service, branschföreningar, branschbevakning, varumärke, rekrytering/försäljning och medlemmarnas engagemang.

Det är inte initialt en fråga om så kallad direktdemokrati (till skillnad mot representativ demokrati), men den frågan kommer ändå att behöva beröras eftersom frågan snabbt uppstår om hur medlemmar utövar sitt inflytande om Ledarna inför möjlighet till direktmedlemskap.

Grundfrågan är alltså: vad händer om Ledarnas medlemmar har en möjlighet att välja direktmedlemskap och därmed stå utanför föreningarna?

Konsekvenser för Ledarna av ett direktmedlemskap

När det gäller konsekvenserna för Ledarna av ett direktmedlemskap så har arbetsgruppen resonerat kring ett antal områden. I de flesta fall finns såväl tydliga för- som nackdelar med ett direktmedlemskap.

Demokrati och engagemang

Att Ledarnas verksamhet bygger på demokratiska principer och strukturer är en absolut grundpelare för organisationen. Det är en förutsättning för t ex opinionsbildning, förhandlingar och vår trovärdighet att medlemmarna har en demokratisk möjlighet till inflytande i sin organisation. Enligt stadgarnas nuvarande formulering är föreningstillhörighet nödvändigt för ett demokratiskt engagemang.

Trots detta ser vi att engagemanget sjunker och vi kan i undersökningar se att medlemmarna inte bryr sig särskilt mycket om de demokratiska möjligheterna och strukturerna. Intrycket är att medlemmarna inte uppfattar erbjudandet om att tillhöra en förening som ett mervärde för medlemskapet.

Idag är det en liten grupp av medlemmar som väljer att aktivt engagera sig i sin förening. Det kan antas att ett direktmedlemskap inte nämnvärt skulle påverka andelen aktiva medlemmar.

Branschföreningarna

Ledarnas branschföreningar svarar enligt de nuvarande stadgarna för grunden för det demokratiska engagemanget. Ett rimligt antagande är att branschföreningarna på sikt skulle tappa medlemmar om ett direktmedlemskap infördes. Ett fåtal föreningar som har en tydlig och relevant verksamhet och ett väldefinierat uppdrag skulle med all sannolikhet klara sig bättre än de övriga. Några föreningar skulle antagligen helt utplånas på lite längre sikt. I det sammanhanget bör man ta med i beräkningarna att även utan ett direktmedlemskap är det troligt att ett antal föreningar kommer att föra en tynande tillvaro. Den bristande viljan att engagera sig hos nyare medlemmar i vissa branscher gör det svårt att se någon tillväxtpotential. Dessutom har föreningarna svårigheter att kommunicera det mervärde en föreningstillhörighet innebär för medlemmen. Sannolikt är framtidsutvecklingen för föreningarna högst varierande vare sig vi inför direktmedlemskap eller ej. Dessutom kan det antas att föreningarna blir ekonomiskt lidande om ett direktmedlemskap införs och om medlemmar då väljer den typen av medlemskap. Ett sätt att begränsa detta vore att göra det kostnadsneutralt för medlemmen att välja förening eller direktmedlemskap.

Service

Direktmedlemskap bedöms inte påverka den service medlemmen erhåller, eftersom det mervärde föreningarna innebär sannolikt ligger på andra plan än ren medlemservice.

Branschbevakning och avtal

Branschbevakningen sker dels inom respektive branschförening, men sköts även av Ledarnas kansli. En medlem som väljer ett direktmedlemskap skulle i lägre utsträckning få tillgång till de branschspecifika nätverk och kontaktytor som en del föreningar erbjuder.

Med dagens konstruktion så skulle en medlem som valt direktmedlemskap inte heller ha någon demokratisk möjlighet att ingå i en avtalsdelegation, dock omfattas samtliga medlemmar av ingångna avtal för deras bransch.

Varumärket Ledarna

Att Ledarna är en idéburen medlemsorganisation är grundläggande för vår legitimitet. Att medlemmar kan välja att helt stå utanför den demokratiska processen kan därför antas påverka Ledarna negativt. Det kan förmodas att det är av vikt att även de medlemmar som väljer ett direktmedlemskap ska kunna delta i de demokratiska processerna på central nivå, t ex genom att skriva motioner, bli nominerade som kongressombud och vara valbara till förbundsstyrelsen. Å ena sidan skulle varumärket Ledarna bli starkare om organisationen möjliggjorde ett direktmedlemskap som skulle göra att Ledarna uppfattades som en enda sammanhållen organisation. Budskapet och berättelsen om vilka vi är skulle kunna bli tydligare. Åtminstone gentemot de medlemmar som väljer direktmedlemskapet. Å andra sidan skulle risken vara att vi minskar möjligheten att profilera oss branschvis och att vi uppfattas göra fränsteg från den demokratiska tradition Ledarna vilar på.

Försäljning av medlemskap

Alla erfarenheter av att sälja medlemskap i Ledarna betonar vikten av föreningarnas relevans då Ledarna säljer ett medlemskap. Om föreningen uppfattas som relevant så sker inte något ifrågasättande av medlemskapet och den extra kostnad det medför. Ledarna har sedan några år tillbaka inlett ett arbete med att omvandla föreningar till att bli mer branschspecifika och därmed mer relevanta. Ledarnas säljorganisation uppfattar det inte som att medlemmarna i någon högre utsträckning ser föreningstillhörigheten som ett mervärde. För försäljningen av medlemskap skulle ett direktmedlemskap sannolikt innebära en lättare hantering och ett tydligare erbjudande i säljsamtalet.

Inflytande och demokratiska strukturer

Vid ett direktmedlemskap skulle det antagligen vara nödvändigt att skapa nya former för inflytande för de medlemmar som väljer att stå utanför föreningarna. Ett antal kommuner har under den senaste tioårsperioden utvecklat en rad direktdemokratiska inslag med hjälp av så kallad elektronisk demokrati eller e-demokrati. Resultaten har varit skiftande, men till exempel Sigtuna har använt det i relativt stor omfattning.

En helt annan väg vore att konstatera att de medlemmar som väljer ett direktmedlemskap i och med det även väljer bort sin möjlighet till deltagande och därmed inflytande i de demokratiska strukturerna.

Ett mellanting vore att låta de direktanslutna behålla en del av det demokratiska inflytandet. Man skulle till exempel kunna låta dem vara valbara till uppdrag inom Ledarna centralt.

En eventuell fortsatt diskussion

Sammanfattningsvis kan sägas att en otydlighet är att medlemskapet kostar olika för olika föreningar. Ett annat problem är att det för vissa föreningar är svårt att marknadsföra det mervärde de erbjuder medlemmarna. En tredje aspekt är att direktmedlemskap får demokratiska konsekvenser utifrån stadgarnas nuvarande formulering. Medlemmar som valt direktmedlemskap skulle vara utestängda från de demokratiska processerna.

1. Otydligheten det innebär att inte ha enhetlig avgift

Om alla föreningar har samma avgift slipper frågan om val av förening uppstå. Man kan baka in föreningsavgiften i förbundsavgiften och sälja båda "produkterna" (förening och Ledarna) i ett sammanhållet paket. Frågan om enhetlig föreningsavgift har dock nyligen varit uppe till diskussion i en annan arbetsgrupp. En enhetlig avgift avfärdades då som orimlig.

2. Föreningarnas svårigheter med att presentera mervärdet åt medlemmarna

Systemet med att medlemmar ska välja förening uppfattas av en del medlemmar som otydligt, framför allt är det för vissa föreningar svårt att marknadsföra det mervärde det innebär att vara medlem i just den föreningen

3. Konsekvenserna av ett direktmedlemskap för de demokratiska processerna

Enligt nuvarande stadgar skulle ett direktmedlemskap innebära att medlemmen valde att ställa sig utanför den demokratiska strukturen. För att ändra denna demokratiska struktur krävs det stadgeändringar.

Sammanfattning

Genom denna kartläggning anser arbetsgruppen att den slutfört sitt uppdrag. Förutom en kartläggning av vad ett direktmedlemskap skulle innebära har arbetsgruppen även pekat på tre områden som är viktiga att ta i beaktande vid en eventuell fortsatt diskussion.

Arbetsgruppen har bestått av följande personer:

Håkan Blomqvist, Ledarna inom livsmedelsindustrin och förbundsstyrelsen

Pertti Peltola, Ledarna Teknik & Motor

Jenny de Raadt, Ledarna inom Vård & Omsorg

Lorri Mortensen Mates, Ledarna inom Privat Tjänstesektor

Sonny Landerberg, Ledarna inom Processindustrin

Stina Nordström, Ledarna inom Privat Tjänstesektor och förbundsstyrelsen

Lars Bergqvist, Byggcheferna

Från kansliet:

Tomas Oskarsson, Ledarna

Ebba Öhlund, Ledarna